

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ SORUNLARI VE İLGİLİ ALAN YAZININA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Abdulkadir MIHÇI¹
İsmet HOZATLIOĞLU²

Article Type: Research Article

Received Date: 29.11.2022

Accepted Date: 15.12.2022

Özet: Öğretmenlik günümüzde insanlığın varlığını sürdürmesi açısından önemli bir meslek olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan araştırmanın amacı ortaokullarda öğretmenlik yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki sorunlarının, Sosyal Bilgiler dersi açısından sorunlarının ve ilgili alan yazınına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları açık uçlu soru tekniği ile hazırlanmıştır. 5. 6. 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin mesleki sorunları ve bu sorunlara yönelik çeşitlendirdikleri öneriler araştırmanın problemine çözüm merkezi oluşturmuştur. Mesleki, ekonomik, ders öğretimi ve bunun gibi alanlardaki sorunlarına yönelik öğretmenler hazırlanan görüşme soruları ve akademik kariyerleri açısından görüşlerin irdelendiği sorular ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen öğretmen görüşlerinden kodlamalar ile içeriğin analiz edilmesi sonrası alt problemlere yönelik sonuçlar şu şekildedir: Sosyal Bilgiler öğretmenliğine verilen önemin yetersiz olması, Sosyal Bilgiler dersi öğretimi açısından ortak görüş ise ders içeriğinin yoğun ve ders süresinin yetersiz olduğu yönündedir. Sosyal Bilgiler dersi açısından sorunları ise hazırlanan öğretim programının yetersiz olduğu, ders süresinin kazanım aktarımında eksik kaldığı ve öğretmenin dersi planlaması yönünde bilgi eksiklikleri yaşadığı yönündedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki açıdan Covid-19 sürecinin öğretmenleri etkilediği görüşünü ve Sosyal Bilgiler dersi öğretimi açısından öğrencilerin ders konularını algılamada konu içeriğine ve sınıf durumuna bağlı değişiklikler ile sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Öğretmen sorunları, Öğretmen görüşleri.

Abstract: Today, being teacher has been accepted as an important profession for the survival of humanity. In this respect, the aim of the research is to examine the professional problems of Social Studies teachers who teaches in secondary schools, their problems in terms of Social Studies course and their views on the relevant literature. In the research, document analysis and semi-structured interview form, which are qualitative research methods, were used. Interview questions were prepared with open-ended question technique. The professional problems of the 5th, 6th and 7th grade Social Studies teachers and their diversified suggestions for these problems formed the solution center for the research problem. Data were obtained with the interview questions prepared by the teachers for their problems in professional, economic, course teaching and similar fields, and the questions in which their opinions were examined in terms of their academic careers. The results of the sub-problems after the analysis of the coding and content from the teachers' opinions obtained are as follows: The importance given to Social Studies teaching is insufficient, and the common view in terms of teaching Social Studies course is that the course content is intense and the course duration is insufficient. The problems in terms of Social Studies course are that the prepared curriculum is insufficient, the duration of the lesson is insufficient in transferring the learning outcomes, and the teacher has a lack of knowledge in planning the lesson. They expressed the opinion of Social Studies teachers that the Covid-19 process affects the teachers professionally and that there are problems with the changes depending on the subject content and class situation in the perception of the lesson topics of the students in terms of teaching the Social Studies lesson.

Keywords: Social studies, Teacher problems, Teacher opinions.

To The This Article: Mihçi, A. ve Hozatlıoğlu, İ. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki sorunları ve ilgili alan yazınına yönelik görüşleri *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 4(2), 57-71.

¹ Corresponding Author: Abdulkadir MIHÇI, Mersin Üniversitesi, Türkiye, abdulkadirmihci27@gmail.com ORCID NO: 0000-0001-8548-9471

² Author: İsmet HOZATLIOĞLU, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, hozatlioglu27@hotmail.com ORCID NO: 0000-0002-0989-7358

Giriş

Eğitim alanındaki gelişmeler çok yönlüdür. Güncel olaylar, ekonomik gelişmeler ve siyasi hedefler gibi birçok etkin role sahip unsur eğitime tesir etmektedir. Yeniliklerin ve değişimlerin bir süreç halinde ilerlediği eğitim faaliyetleri başarılı bir şekilde gerçekleşmesi amacıyla hazırlanır. Eğitimin başarılı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan birtakım faktörler bulunmaktadır. Eğitimci, program, planlama, öğrenci, eğitim materyalleri ve çevre koşulları bunlara örnektir. Eğitimci yani öğretmen bu faktörlerin en önemlisi olarak kabul görendir. Öğretmenlerin mesleki açıdan görevleri özetle tanımlanmak istenirse yaşam boyu devam edecek olan bilgi aktarımının yani öğrenmenin temel gerekliliklerinden biri olduklarıdır (Öztürk, 2019).

19. yüzyıl itibari ile artan sosyal, kültürel ve eğitim gibi yaşam alanlarında oluşan değişiklikler Sosyal Bilgiler dersinin ABD’de okutulmaya başlamasına sebep olmuştur (Topçu ve Elmacı, 2019: 527). Birçok farklı milliyete sahip insanın bir toplum olabilme özelliği taşımasını hedefleyen bir anlayışla müstakil evrelerden geçip Türk Eğitim sisteminde tarih, coğrafya ve yurttaşlık derslerinin birleştirilmesiyle Sosyal Bilgiler dersi Cumhuriyetin ilk yıllarından beridir farklı ders başlıkları altında toplu ya da ayrı ayrı ders başlıkları altında okutulmuştur. 1962 yılında Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi ve 1968 yılında resmi olarak Sosyal Bilgiler dersi adıyla okutulmaya başlanmıştır (Alaca, 2017). 1970, 1975, 1980, 1997, 2005, 2017 ve 2018 yıllarında yaşanan siyasi gelişmeler ve eğitim hedeflerinde yaşanan değişimler Sosyal Bilgiler disiplini çerçevesinde yenilik hareketlerinin uygulamaya aktarılması olarak ifade edilmektedir (Sönmez,1997; Sever, Aydın ve Koçoğlu, 2017; Köksal, 2019). Güncel olan Sosyal Bilgiler ders öğretim programına bakıldığında yenilenmiş-geliştirilmiş, ders kitaplarında kök değerler gibi değişikliklere gidilmiş (Alaca, 2022; Köksal, Yaylacı, Yel, Erbaş ve Kılcan, 2022) ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders aktarımındaki rolüne yönelik araştırma ve sorgulamaya yönelten gelişmeler yaşanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunlara yönelik hazırlanan çalışmalara bakıldığında dersin öğretimine yansıyan sorunlar, öğrencilerin öğrenme durumlarından kaynaklı sorunlar ve okul ortamının etkin olduğu sorunlar şeklinde özetlenebilir olduğu gözlemlenmektedir (Görenç ve Açıkalın, 2015: 27, akt: Dikmenli, 2020: 3). Güncel programın oluşumunda felsefi yapı olarak başvuru yapılandırıcılığın, yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler ve sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler anlayışlarının da bireyin gelişim özelliklerine yönelik tutum sergilediği ifade edilebilir (Demircioğlu, Kaymakçı ve Demircioğlu, 2019). Bu açıdan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden faydalanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki sorunları, Sosyal Bilgiler eğitimindeki sorunları ve ilgili alan yazınına olan bakış açıları incelenecektir. Araştırma çerçevesinde birey merkezli eğitimi hedefleyen (Akdağ, 2008) Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin ders aktarımında ne gibi sorunları olduğu konusunda somut sonuçlara ulaşılması, başta öğretmenlere ve araştırmacılara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Amaç

Araştırmada eğitim öğretim faaliyetlerinin temel öğelerinden olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi sınırlılıkları içerisinde meslek hayatlarında yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların araştırıldığı akademik çalışmalara yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amaç edinilmiştir. Öğretmenlerin sorunlarına yönelik daha önce yapılan çalışmalar içerisinde incelenen araştırmalarda (Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş, 2010, Yılmaz, 2010, Kuş ve Çelikkaya, 2010, Akşit, 2011, Yılmaz ve Tepebaşı, 2011, Baysan, Ercan ve Öztürk, 2011,

Gönenç ve Açıkalm, 2017) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin farklı bakış açıları ile incelenmiş benzerlik ve farklılık gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Hazırladığımız çalışmada önceki çalışmalardan özgün olarak lisans üstü öğrencilikleri devam eden Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alan yazını hakkındaki eksiklerin, ders öğretiminde karşılaştıkları ve mesleki açıdan yaşadıkları sorunların kendileri tarafından geliştirilen görüşler zemininde incelenmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle araştırmada “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki sorunları, Sosyal Bilgiler öğretiminde yaşadıkları sorunları ve ilgili alan yazınına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmada mesleki sorunlar ve eğitim öğretim faaliyetlerini yerine getirirken yaşadıkları olumsuzluklar açısından görüşlerine başvurduğumuz Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin problemleri/ sorunları nelerdir? problem cümlesi olarak belirlenmiştir. Problem cümlesi ekseninde öğretmen görüşlerince irdelenen alt problemler şu şekildedir:

1. Alt Problem: Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Alt Problem: Öğretmenlik mesleği açısından Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sorunları nelerdir?
3. Alt Problem: Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sorunlarına yönelik hazırlanan akademik çalışmalar açısından Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırmanın yöntem modelini oluştururken elde edilecek olan verilerin detaylı bir şekilde hazırlanmasına yönelik kolaylık sağlayan açık uçlu soru tekniğiyle yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur (Öztürk, 2010: 163-165). Katılımcılardan görüş elde etme amaçlı işe yararlığı açısından başarılı olarak kabul edilen görüşme tekniği olmuş, halihazırda gerçekleşen ve gerçekleşebilecek olay ve olgular hakkında görüşler elde edilmesine yardımcı olur (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 111-112).

Yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturmada ve katılımcılara uygulamada dikkat edilmesi gereken husus fenomenle ilgili deneyimli olan çalışma grubu için fenomenin anlamını tanımlamaktır (Creswell, 2013; 2016: 162). Yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluştururken araştırmacı ya da araştırmacılar yöneltilecek soruları görüşme öncesi hazır bulundurur. Bunun yanında katılımcılar ile görüşmeler gerçekleştirilirken seyir içerisinde detaylı bir görüş elde etme amacıyla araştırmacı görüşme sorularına eklemeler yapabilir. Katılımcılardan görüş geliştirme amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulamasında yüz yüze yahut e-form olarak gerçekleştirilebilir (Karasar, 2012; Uzuner, 1999:180).

Çalışma Grubu

Katılımcı grubu 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları çerçevesinde katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri Gaziantep ilinde görev yapan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaokullarındaki öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımın gönüllülük çerçevesinde gerçekleşmesi ile oluşturulması araştırmanın nesnel veriler ile devam ettirilmesi açısından önem arz etmektedir. Katılımcı çalışma grubunu oluşturan

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden araştırmanın amacı, sınırlılıkları, problem cümlesi ve alt problemlerine yönelik görüşleri alınmıştır.

Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptığı kurumlardan gerekli izinlerin alınması sonrası görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin öğretmenler açısından olumsuz bir sonuç oluşturmaması ve görüşmelerin olumsuz dış etkilerden korunması amacıyla online görüşme gerçekleştirilmiştir. Online görüşme teknikleri ile gerçekleştirilen görüşmeler esnasında katılımcıların görüşlerini belirtmelerinde bir şartlandırma yahut zorlama yaşanmaması için yalın bir tavırda olmaya ve etik kurallara uygunluğa dikkat edilmiştir.

Tablo 2.1. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerine ilişkin bilgilerin dağılımı

Sıra	Kod	İsim	Cinsiyet	Mezun Olduğu Derece	Kıdem Yılı
1	Ö1		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans,0-5 Yıl Yüksek lisans öğrencisi)	
2	Ö2		Kadın	Eğitim Bilimleri Enstitüsü0-5 Yıl (Yüksek Lisans)	
3	Ö3		Erkek	Eğitim Fakültesi (Lisans)	20 Yıl ve üzeri
4	Ö4		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans,0-5 Yıl yüksek lisans öğrencisi)	
5	Ö5		Erkek	Eğitim Bilimleri Enstitüsü0-5 Yıl (Yüksek Lisans, Yüksek lisans öğrencisi)	
6	Ö6		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans)	0-5 Yıl
7	Ö7		Erkek	Eğitim Fakültesi (Lisans,6-10 Yıl Yüksek lisans öğrencisi)	
8	Ö8		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans)	11-20 Yıl
9	Ö9		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans,0-5 Yıl Yüksek lisans öğrencisi)	
10	Ö10		Kadın	Eğitim Fakültesi (Lisans)	6-10 Yıl

Çalışma grubunun demografik bilgileri şu şekildedir: Öğretmenlerin 7'si kadın ve 3'ü erkektir. Öğretmenlik mesleğinde çalışma süreleri 5-25 yıl üzerinde değişiklik göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim durumları ise 2'si yüksek lisans 8'i ise lisans programı mezunu ve çalışma grubunda 6 yüksek lisans öğrencisi bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma problem cümlesi ve alt problemleri zemininde, katılımcı öğretmenlerin mesleki sorunları, Sosyal Bilgiler öğretimi açısından sorunları ve bu konularda hazırlanan akademik yayınlara yönelik görüşlerinde benzerlik ve farklılıkların olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu soru tekniği ile oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu verilerin toplanmasında kullanılmıştır.

Araştırmada katılımcı öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen görüşler içerik analizi yoluyla incelenmiştir. İçerik analizinde amaç araştırmanın amacına yönelik problem cümlesine ve alt problemlere yönelik görüşlerin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda ilgili literatür taranarak konuya ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik 5 adet görüşme sorusu açık uçlu soru tekniği ile hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken; Sosyal bilgiler alan uzmanlarından, eğitim bilim uzmanlarından ve ölçme ve değerlendirme alan uzmanlarından

yardım alınmıştır. Bununla beraber Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşlerinin incelendiği yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Alan uzmanları ile tartışılmış revize edilerek iki bölüm haline getirilmiştir. Birinci bölümde katılımcı öğretmenlerin cinsiyet, mesleki hizmet süresi, eğitim durumlarına yönelik demografik sorular ikinci bölümde araştırma konusu hakkındaki görüşlerini beyan edecekleri sorular bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında gönüllü katılımcı olarak verilerin elde edilmesini sağlayan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerince öğretmenliğin mesleki sorunları, Sosyal Bilgiler eğitiminde yaşanan sorunlar ve Sosyal Bilgiler eğitimi alan yazınına yönelik görüşleri incelenmiştir. Görüşmelerin katılımcıların isteklerine ve elde edilecek verilerin daha objektif olmasını sağlamak adına online görüşmeler yapılmıştır. Açık uçlu soru tekniği (open-ended question) ile hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formumuzda bulunan sorularla geliştirilen öğretmen görüşleri araştırmanın amacı ve alt problemlerine uygun olarak gruplandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerin kişisel bilgileri gizli tutulmuş ve öğretmenlerin görüşlerine yer verilirken kodlar (Ö1.....Ö10) kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılan görüşme sonrasında elde edilen görüşler araştırmanın metodu gereğince içerik analizi ile incelenmiştir. Görüşler kodlar ile düzenlenerek tablolar halinde bulgular başlığı altında alt problemlere göre sıralanmıştır. Araştırmanın bulgular kısmında verilen alt problemlere göre içeriği hazırlanan alt başlıklarda katılımcı öğretmenlerin görüşleri doğrudan verilerek şeffaflık getirilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin irdelenmesi ve incelenmesine yönelik çözümleme tabloları alt problemlere göre oluşturulmuştur.

1. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Çalışma grubunun Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde yaşadıkları sorunlara yönelik geliştirdikleri görüşleri aşağıda tablo halinde incelenmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma grubunun görüşlerince sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik bulgular tablosu

Kodlar	Katılımcılar	Frekans (f)
Programın (içerik) yoğunluğu	Ö3, Ö6, Ö7	3
Öğrencilerin hazırbulunmuşluk durumu	Ö1, Ö4, Ö8	3
Sınıf Mevcudu	Ö1, Ö2, Ö9	3
Fırsat eşitliği (Suriyeli öğrencilerin dil öğrenme sorunları)	Ö1, Ö5,	2
Ders saatlerinin yetersizliği	Ö1, Ö10	2

Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerin alan yazınına güncel elektronik dergiler aracılığıyla takip ettiklerini görüşmeler esnasında dile getirmişlerdir. Görüşmelerde verilen cevaplarda ifade ettikleri çoğu sorunun daha önceleri çalışmalarda karşılaştıklarını söylemişlerdir. Bu nedenle ders öğretiminde karşılaştıkları sorunları cevapladıkları ilgili görüşme sorumuza yönelik görüşlerinde bir literatür yansıması mevcuttur. Katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplarda; sınıfların mevcutlarının kalabalık olması sorununu ön planda tutmuşlardır. Öğrencilerin derse yönelik hazırbulunuşluk hallerinin yetersiz oluşunu ve ortaokullardaki Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe öğrenme problemi yaşadığını söylemişlerdir. Sosyal Bilgiler dersi içeriğinin hedef kitle öğrenciler için yoğun olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde ve okula devamlılıkları konusunda katılımcı öğretmenlerden Ö3 “... fırsat eşitliği öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde başarılı olma durumlarını olumsuz etkilemektedir.” (Ö3) görüşünü aktarmıştır. Bunların yanında görüşme sorumuza yönelik verilen cevaplarda tüm katılımcılar ders saatinin de yetersiz olduğunu bu nedenle öğretimin olumsuz etkilendiğini aktarmaktadırlar. Yukarıda aktarılan bulguya yönelik geliştirilen öğretmen görüşleri şu şekildedir: “Öğrencilerin dil öğrenmedeki isteksizliği, ...” (Ö2). “Genel anlamda toplumda matematik dersine karşı bir ön yargı var. Öğrenciler üzerinde en başta bu ön yargıları ortadan kaldırmakta güçlük yaşıyor. Bazı soyut konularda üç boyutlu düşündürmeye çalışmak birçok sorundan birisidir.” (Ö3). “Öğrenci derse hazırbulunuşluğu zayıf bir şekilde girmektedir. Bu hem öğrencinin öğrenme performansını hem de kendimin ders anlatımında performans düşüşüne sebep olmaktadır.” (Ö4). “Sınıf mevcudiyetinin kalabalıklığından dolayı dersin verimi düşmesi dersin aktarımını zorlaştırmakta.” (Ö7). “Bulduğum okulda sosyal bilgiler dersliği eksiklerimiz var, kendi çapımızda ufak tefek etkinlikleri öğrenci masasını ortaya çekerek gerçekleştirmeye çalışıyorum.” (Ö8: 14. 09.2022, 12:00). “Sınıf mevcudunun kalabalık olması dersin aktarımını zorlaştırıyor.” (Ö1). “Geniş bir müfredat olması nedeniyle ders süreleri yetersiz. Sınıflar kalabalık. Etkinlik, oyun vb. çalışmalara yeterli zaman kalmıyor.” (Ö9).

2. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Çalışma grubunun öğretmenlik mesleğinde ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği özelinde yaşadıkları sorunlara yönelik geliştirdikleri görüşleri aşağıda tablo halinde incelenmiştir.

Tablo 3.2. Çalışma grubunun görüşlerince öğretmenlik mesleğinde yaşadıkları sorunlara yönelik bulgular tablosu

Kodlar	Katılımcılar	Frekans (f)
Öğretmenlik görevinde yaşanan sorunlar (Mülakat-Aday öğretmenlik-Sözleşmeli öğretmenlik)	Ö2, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö1	6
KPSS stresi (Kontenjan)	Ö5, Ö7, Ö8, Ö1	5
İdareci öğretmenlerin davranışları	olumsuzÖ1, Ö8, Ö10	3
Lisans eğitiminin yetersiz olması	Ö5, Ö7, Ö9	3
Sorun yaşamadım	Ö6,	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders öğretimine yansıyan sorunlarına yönelik sorularla ilgili alt probleme yönelik görüşme sorusuna verilen görüşler şu şekildedir: Öğretmenlik mesleğine hazırlanış ve mesleği icra ederken ders öğretimine yansıyan birçok sorunun

bulduğunu ifade eden katılımcı öğretmenlerin sorunlarını ana hatlarıyla bakıldığında mesleğe girişte yaşanan sorunlar, “*KPSS öğretmenlik mesleğine geçişte en büyük engel...*” (Ö1) mesleki deformasyona sebep olan okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik olumsuz davranışları, kamu personeli seçme sınavının etkileri ve mesleğe başladıktan sonra lisans eğitiminde kazanılamamış olan öğretmenlik becerilerinin eksiklikleri ve sorun yaşamadıklarını ifade eden görüşler ortaya çıkmıştır. “*KPSS de yeterli puanı almış olmamıza rağmen girdiğimiz mülakat ve sonrasında devam eden sözleşmeli öğretmenlik süreci.*” (Ö5). “*Mezun olduktan sonra mesleki yeterliliği ölçmeyen gereksiz pek çok sınava girmek öğretmenlik mesleğine geçişte bence en önemli sorun.*” (Ö7). Katılımcı öğretmenler lisans eğitimlerini tamamlayıp öğretmenlik mesleğine Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında göreve başlayana kadar belli başlı sorunlar yaşadıklarını ama mesleki açıdan gözle görünür problemlerin mesleğe başladıktan sonra çalıştıkları okulların idarecilerinin olumsuz yöndeki davranışlarından kaynaklı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcı öğretmenler 4 yıl süren lisans eğitimleri sonucunda gerekli aşamalardan sonra mesleğe geçişlerinde gözle görünen bir sorun olmadığını fakat öğretmenlik mesleğini icra ettikleri dönem mesleki ve ders öğretiminde öğretmenlik becerilerinin gelişmediği yönde görüş belirtmişlerdir. Bu sorunun kaynağını ise lisans eğitimleri boyunca öğretmenlik özel alan yeterliliklerinin ve öğretmenlik mesleği becerilerinin eğitiminde eksik kaldıklarını ifade etmişlerdir.

“*En önemli sorun mesleki yaşamda sözleşmeli, kadrolu ve ücretli öğretmen unvanlarının olmasıdır. Öğretmenler okul içinde aynı unvana sahip olmaması ve özlük hakları sözleşmeli-kadrolu ayrımı olması tüm öğretmenlere eşit olmaması sorununu ortaya çıkarmaktadır.*” (Ö8).

Lisans eğitimi sonucu hak edilen öğretmenlik diplomasının gerçek yaşamda maddi açıdan kazanç elde edilmesi için gerekli olan kamu personeli seçme sınavının katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri açısından mesleğe geçiş esnasında önemli bir problem yaşattığı ifade edilmiştir. Kamu personeli seçme sınavının yanında Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen atamalarındaki yüzdeler dilimin ve buna bağlı olarak belirlediği kontenjanın Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümü açısından düzenlenmesi gerektiğini de tüm katılımcı öğretmenler belirtmiştir.

“*Öğretmenler arasında olan aday öğretmen, sözleşmeli öğretmen, kadrolu öğretmen ayrımı ve uygulama mesleği olan öğretmenlikte teorik bilgilerin sorgulandığı sınavlar ile mesleğe başlamamız.*” (Ö7).

Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğretmenlik mesleğine geçişteki aşamaların (mülakat, aday öğretmenlik/ sözleşmeli durumları) Sosyal Bilgiler öğretmenlerini hem mesleki hem de ders öğretimi açısından olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında katılımcı grubumuzu oluşturan Sosyal Bilgiler öğretmenleri mesleğe geçişte, meslek hayatında ve bunlardan kaynaklı Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

3. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Çalışma grubunun öğretmenlik mesleğinde ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği özelinde yaşanan sorunlara yönelik yapılan akademik çalışmalar için geliştirdikleri görüşleri aşağıda tablo halinde incelenmiştir.

Tablo 3.3. Çalışma grubunun görüşlerince mesleki sorunları ve ilgili ders öğretiminde yaşadıkları sorunlarla ilgili alan yazınına yönelik bulgular tablosu

Kodlar	Katılımcılar	Frekans (f)
Takip etmiyorum	Ö1, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10	5
Yapılan çalışmaların faydalı olduğunu düşünmüyorum	Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9	5
Takip ediyorum	Ö2, Ö7, Ö8	3
Yapılan çalışmalara daha fazla önem verilmelidir.	Ö3, Ö8	2

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders öğretiminde karşılaştıkları sorunların irdelenmesini amaçlayan araştırmancının katılımcı öğretmenlerinin yarısını oluşturan kısım akademik anlamda Sosyal Bilgiler alanında yapılan yayınları-çalışmaları (kitap, makale, tez gibi) takip etmediklerini belirtmişlerdir.

“Etmeyorum çünkü kullanamıyorum kullanacağımız öğrenci yok.” (Ö1).

“Pek etmiyorum, etkili olacağını pek sanmıyorum.” (Ö9).

“Akademik araştırmalar ne kadar çok olursa olsun etkili olduğunu düşünmüyorum çünkü hayata geçirilmesi ülkemiz eğitim sisteminde mümkün gözüküyor.” (Ö2).

Geriye kalan kısmın içerisinde yayınların düzenli ve sık sık ifadeleri ile takip edilmeye çalışıldığı ifade etmişlerdir.

“Evet, sık sık takip ediyorum. Çalışmalar kaliteli olsa da öğretmenlerden ve alandan kopuk yapılmaktadır. Akademisyenler gerçekten uzak ideal şartlarda araştırmalar yaparken, öğretmenler de bu çalışmalardan haberdar değildir yani fayda sağlamamaktadır.” (Ö8).

Alan yazını takip ettiğini belirten grubun içerisindeki öğretmenler yapılan çalışmalara daha özen gösterilerek sorun tespiti yanında gerçekçi çözüm önerileri sunmaları gerektiğini ve yabancı yayınların ulaşılabilirliğinin artırılması konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini ortaya koymuşlardır.

“Evet takip ediyorum. Kendimce yabancı çalışmalara da bakmaya çalışan biriyim. Akademik çalışmalarda öğretmenlerin mesleki performans sorunlarının kaynağının özlük ve ekonomik haklarının geliştirilememesi olduğu kanaatindeyim.” (Ö3). *“Evet. Ediyorum. Çalışmalar kaliteli olsa da öğretmenlerden ve alandan kopuk yapılmaktadır. Akademisyenler gerçekten uzak ideal şartlarda araştırmalar yaparken, öğretmenler de bu çalışmalardan haberdar değildir yani fayda sağlamamaktadır.” (Ö7).*

Katılımcı öğretmenler akademik yayınları takip edenlerin ve yayınları düzenli takip etmeyenlerin bir başka hususta dikkat çektiği yorum ise hazırlanan çalışmaların gerçek hayatta işe yararlılığının çok az olduğu yönündeki görüşleri dikkat çekmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Öğretmenlik mesleğini milli, manevi ve ekonomik yönden güçlü zorluklar ve sorumluluklar taşıyan bireylerin kontrolünü sağlayabileceği bir sosyolojik önem arz eden konu olarak ifade edebiliriz. Sosyal Bilgiler öğretmenleri mesleki ve ders aktarımı konusunda görüşlerinin incelendiği araştırmada elde edilen veriler öğretmenlerin sorunlarının birçok farklı yönünün olduğunu göstermektedir. Sosyal Bilgiler dersi

öğrencileri hayata hazırlayan birçok becerinin aktarımının yapıldığı bir ortaokul dersidir. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Sınıf ortamında karşılaştıkları zorluklar açısından öğretmenler, görev yaptıkları okulların öğrenme ortamlarındaki kaynak yetersizliklerini ön plana çıkarmıştır. Ders materyalleri açısından harita, pano ve teknolojik araçların bulunduğu fakat geliştirilmesi gerektiğini, Sosyal Bilgiler dersinin doğasına uygun bir öğretimin gerçekleşmesi için sınıf mevcutlarının yoğun olduğunu ve bu durumdan sorunlar oluştuğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri, öğretmenlik mesleği açısından yaşadıkları sorunlara yönelik eğitim fakültesinden hak edilmiş lisans diplomasının öğretmenlik yapmak için yeterli olmadığı bir durumun olduğunu belirtmişlerdir. Kamu personeli seçme sınavının öğretmenlik mesleğinin kıymetini düşürdüğü görüşünü savunmaktadırlar. KPSS, mülakat, aday öğretmenlik gibi evrelerin öğretmenleri mesleki boyutta yıpratıldığını ve bunun yanında ekonomik sorunların yaşanılmasının da farklı bir boyutta olumsuz etki yarattığını söylemişlerdir. Lisans eğitimi sürecinde alan uzmanlarının ilgisizliği ya da sınıfların kontenjanlarının fazla olduğunu bunun dahi öğretmenlik mesleğine olumsuz bir yansıma olduğunu ortaya koymuşlardır.

Okulunun fiziki şartlarının pek olumlu olmadığı görüşü yanında değişikliklerin yaşandığını ve okulların donanımı konusunda gözle görülür eksiklikler olduğunu ifade eden öğretmenler aile ve çevrenin olumsuz etkilerini öğrencilerin derse yönelik tutumlarından anlayabildiklerini söylemişlerdir. Görev yaptıkları ve yapmaya devam ettikleri ortaokulların yönetici öğretmenlerinin olumsuz davranışlarını da ön plana çıkaran katılımcılar nöbet tutma düzensizliklerinin, idarecilerin olumsuz tavırlarının hem mesleki anlamda hem de ders aktarımında sorunlar yaşanmasına sebep olduğunu söylemişlerdir.

Öğretmenler ders aktarımında yaşanan sorunlar açısından geliştirdikleri görüşlerinde; Sosyal Bilgiler dersinin güncel konularla yürütülmesi gerektiğini fakat öğrencilerin toplumsal olaylara karşı duyar geliştirmediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bilgiye ulaşmada yol gösterici niteliğine vurgu yaparak öğrencilerden beklentinin çok yönlü karşılanamadığı dikkat çekmektedir. Öğrencilerle ilgili yaşanan ders aktarım sorunlarının başında öğrencilerin tekrar yetersizliği, bundan kaynaklı konuların kalıcılığının silik olduğunu yansıtmışlardır. Veli- öğretmen ilişkisinin artırılması ve geliştirilmesinin önemini vurgulayan katılımcı öğretmenler bu diyalogun çoğu zaman velilerin bilinçsizliğinin yanında öğretmenlerden kaynaklı sorunlardan da iyileşemediğini söylemektedirler. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının genel ve özel hedefleri açısından öğrencilerin derse duyarlılıklarının artması için daha çok etkinlik yaptırılması gerektiğini ama ders süresi sorununun ve gezi gözlem tekniğinin yetersizliklerden kaynaklı tam anlamıyla uygulanamadığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak katılımcı öğretmenlerle görüşmeler sonucu elde edilen görüşlerin çoğunluğunda mesleki açıdan kendilerine ve hayati önem boyutu taşıyan Sosyal Bilgiler dersine gereken maddi manevi değer hak ettikleri boyutta olmadığını üzülenek belirtmişlerdir. Bu konuda Yılmaz ve Tepebaşı' (2011) da duruma çözüm olarak ilgili kurumların ortaokul eğitimi, öğretmen yetiştirme süreci olan lisans eğitimi ve mesleki hayat sürecinde topluma Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğinin aktarılmasında ileriye yönelik eğitim hedeflerini kapsayan bilgilendirmeler yapılmasını dile getirmişlerdir.

Tartışma

Araştırmanın sınırlılıkları çerçevesinde yapılan alan yazını taraması için anahtar kelimeleri taratarak konumuz ile ilgili ulaşılan çalışmalar şöyledir:

“*Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim Elemanları Görüşleri*” adlı Yılmaz’ (2010) ın yapmış olduğu çalışmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde çalışan öğretim elemanlarının görüşlerince Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacının ulaştığı sonuçlara bakıldığında, Yılmaz’ (2010) ın ulaştığı KPSS sınavının öğretmenlik mesleğine geçiş aşamasında yeterli bir ölçüt değildir ve Sosyal Bilgiler öğretmen atama durumunun çok az sayıda olduğu sonucu ile bu çalışmada elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir. Yılmaz’ (2010) ın çalışmasında elde edilen eğitimin kalitesinin ve öğretim elemanlarının mesleki yetersizliği sonucu bizim çalışmamızda farklılaşarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alan yazınından habersiz kendini geliştirmedikleri sonucu ile benzerlik taşımaktadır. Bir başka sonuca bakıldığında Yılmaz’ (2010) ın ulaştığı Sosyal Bilgiler dersi aktarımında eğitim öğretim materyallerinin eksikliklerinden dolayı oluşan sorunlar sonucu ile bizim ulaştığımız Sosyal Bilgiler dersliklerinin okullardaki yetersizlikleri ve kullanımı yönündeki eksikliklerden doğan sorunlar sonucu ve bu sonuçlar halen devam eden ders ortamı hazırlama konusundaki sorunların devam ettiğini desteklemektedir. Bununla beraber Yılmaz’ (2010) ın çalışmasının Sosyal Bilgiler eğitimi aktarımında yaşanan sorunlara yönelik elde ettiği sonuç da öğrencilerin derse gereken ilgiyi göstermedikleri ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde motivasyonlarının düşük olarak gözlemlendiği ifade edilmiş bizim hazırladığımız çalışmada da katılımcı öğretmenler öğrencilerin ve velilerin derse yeterli oranda kıymet vermedikleri tespit edilmiştir. Bu açıdan çalışmanın sonuçları ile bizim çalışmamızın sonuçları örtüşmektedir.

“*Sosyal Bilgiler Öğretimi için Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri*” adlı Kuş ve Çelikkaya’ (2010) nın hazırladıkları çalışmada amaç etkili bir Sosyal Bilgiler öğretimi için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beklentilerini tespit etmektir. Araştırmacı sonuç olarak Sosyal Bilgiler dersi aktarımında veli-öğretmen ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin önemine dikkat çekilmiştir. Bu açıdan hazırladığımız çalışmada elde ettiğimiz öğrencilerin derse katılımlarını olumlu ve olumsuz yönde etkileyen olarak tespit edilen velinin öğrenci üzerindeki etkisi sonucu Kuş ve Çelikkaya’ (2010) nın sonuçları ile benzerdir. Öğretmen ve idarecilerin ilişkilerinin pozitif yahut negatif olması durumlarının da dersin aktarımında ve öğretmenlik mesleğinin sürdürülebilirliğinde de sorunlar yaşatabileceğini sonuç olarak belirten Kuş ve Çelikkaya’ (2010) nın sonuçları bizim ulaştığımız okul idarecilerinin olumsuz davranışlarının hem Sosyal Bilgiler öğretmenlerine mesleki anlamda sorun yaşattığı hem de dersin aktarımında aksaklıklara yol açtığı sonucunu desteklemektedir. Yılmaz’ (2010) ın ve Kuş ve Çelikkaya’ (2010) nın çalışmalarında ulaştıkları öğrencilerin derse yönelik tutumlarının derse hazırlıklı gelme ve derse aktif katılım sağlama konularında yetersiz olduğu sonuçları ile çalışmamızda elde ettiğimiz öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi açısından hazırbulunuşluklarının yetersiz oluşundan kaynaklı ders aktarımında sorunların yaşandığı sonucu benzerlik göstermektedir.

“*İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli- Erzurum Örneği)*” adlı Akşit’ (2011) in hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında amaç Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların kendi görüşleri açısından

incelenmesidir. Bu çalışmada araştırmacının ulaştığı Sosyal Bilgiler dersi müfredatından kaynaklanan sorunlar ve Sosyal Bilgiler dersi aktarımında ders sürelerinin yetersizliği sorunu bizim çalışmamızda elde ettiğimiz veriler neticesinde ulaştığımız ders içeriğinin ve öğretim programının ders aktarımında sorunlara sebep olduğu sonucu benzerdir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersinde bu sorunların uzun yıllardan beridir süre geldiğini söyleyebiliriz.

“Lisans Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretmen Adaylarının Görüşleri” adlı Yılmaz ve Tepebaşı’ (2011) nın çalışmasında 12 Sosyal Bilgiler öğretmen adayının görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmen adaylarından mülakat yoluyla verileri elde eden araştırmacı elde ettiği verileri kodlamış ve kodları karşılaştırmalara maruz bırakmıştır. Araştırmacı katılımcı öğretmen adaylarının görüşlerini “Okulun Bulunduğu Şehir ve Çevrenin Özelliğinden Kaynaklanan Sorunlar”, “Fiziki Koşullar ve Öğrenme Ortamındaki Kaynakların Yetersizliği ile İlgili Sorunlar”, “Öğretmenler ve Okul Yöneticileri ile Karşılaşılan Sorunlar”, “Öğrenciler ile Karşılaşılan Sorunlar”, “Öğrenci Velileri ile Karşılaşılan Sorunlar” ve “Diğer Sorunlar” şeklinde alt başlıklar oluşturmuştur. Araştırmacı elde ettiği verilerden doğan bulgular hakkında kendinden önceki çalışmaların bulguları ile örtüşmektedir ifadesini kullanmıştır (Yılmaz ve Tepebaşı, 2011). Araştırma kapsamı açısından katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden elde edilen bulgular Yılmaz ve Tepebaşı’ (2011) nın çalışması ile benzer sorunların görüş olarak geliştirildiği görülmüştür.

Yılmaz ve Tepebaşı’ (2011) nın çalışma grubundan “*Öğretim Elemanları ve Öğrenciler İle İlgili Sorunlar*” başlığında elde ettikleri görüşlere bakıldığında dikkat çeken “*öğretim elemanlarının alanlarında yeterince uzman olmadıklarını*” görüşü ile katılımcı öğretmenlerden Ö3’ün ilgili alan yazınına yönelik sorunlar alt başlığında geliştirdiği “*Evet takip ediyorum. Kendimce yabancı çalışmalara da bakmaya çalışan biriyim. Akademik çalışmalarda öğretmenlerin mesleki performans sorunlarının kaynağının özlük ve ekonomik haklarının geliştirilememesi olduğu kanaatindeyim.*” görüşüyle bir benzerlik olduğu söylenebilir. Yılmaz ve Tepebaşı’ (2011) nın katılımcısı lisans düzeyinde öğretim elemanlarının kendini geliştirmede iyi olmadıklarını ifade ederken, katılımcı Ö3 öğretmenlerin mesleki sorunlarının ekonomik ve özlük sorunlarından kaynaklandığı görüşünü literatürü takip ederek öğrendiğini aktarmaktadır. Bunun yanında hazırlanan araştırmada öğretmenlerin daha güncel sorunlarının olduğu ortaya konmuştur.

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar” adlı Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş’ (2010) ın hazırlamış oldukları bu çalışmanın amacı ve sınırlılıkları çerçevesinde ulaşılan sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu sorunu ve bu sorundan kaynaklı çeşitli ölçme değerlendirme araçlarının kullanılamaması sonuçları araştırmamızda ulaşılan sonuçlar ile ilişkili değildir. Fakat ölçme değerlendirme araçlarının arttırılamamasının sebebi olarak tespit edilen sınıfların mevcutlarının yoğun olması sorunu sonucu bizim çalışmamızda ulaştığımız Sosyal Bilgiler dersi aktarımında yaşanan sorunların sebeplerinden biri olarak saptanmıştır. Bu açıdan Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş’ (2010) ın ulaştıkları sonuçların bazılarının sebepleri araştırmamızda elde ettiğimiz sorunların sebepleri ile benzerlik taşır.

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri” adlı Gönenç ve Açıkalin’ (2017) nın hazırladıkları araştırmanın sonucunda ulaşılan öğretmen sorunlarının en başında öğrencilerin derse yönelik hazırbulunuşluklarının yetersiz oluşu sonucu ve ders programından kaynaklanan sorunlar kısmında verilen öğretmen sorunları ile çalışma grubundan aktarılan; içeriğin yoğunluğundan kaynaklı yaşanan sorunlar sonucu

hazırladığımız araştırma ile benzer çıkarımlar içermektedir. Bu benzerliğin haricinde ders aktarımında hem velinin hem öğrencinin Sosyal Bilgiler dersini ezberlenecek bir ders gözüyle gördükleri sonucuna ulaşan araştırmacılar ile araştırmamızda ulaştığımız sonuçlar örtüşmektedir.

“Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmede İstihdam Sorunu: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Örneği” adlı Baysan, Ercan ve Öztürk’ (2011) ün hazırladıkları araştırmada KPSS sınavının soru dağılımının ve mesleğe geçiş aşamasındaki Sosyal Bilgiler öğretmen adayları tarafından sorun olarak kabul edildiği sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz’ (2010) in elde ettiği sonuçlar, Baysan, Ercan ve Öztürk’ (2011) ün yaptıkları araştırma sonuçları ile bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar birbirlerini destekler niteliktedir.

Öneriler

Yapmış olduğumuz araştırma sonucunda elde edilen görüşlerin yansıttığı sorunlara yönelik öneriler şu şekildedir:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki sorunlarına yönelik öneriler:
 - a) Öğretmenlik mesleğinin icrasında maddi manevi kaygı duymanın etkisindeki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve diğer alanlardaki meslektaşlarının ihtiyaçlarının araştırılması gerekmektedir.
 - b) Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri amacıyla hizmet içi destek sağlayacak nitelikte seminerler, konferanslar ve öğretmenlerin görüşlerinin dinlendiği istişare toplantıları düzenlenmelidir.
 - c) Öğretmenlik mesleğine geçişteki KPSS ve aday öğretmenlik konularında öğretmen adaylarının görüşlerini düzenlemeler yapılmalıdır.
 - d) Okul müdür ve müdür yardımcılarının öğretmenler ile olan yönetici-idareci rollerinin mesleki açıdan öğretmenleri desteklemesi için bir denetleme oluşturulmalıdır.
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders öğretimindeki sorunlarına yönelik öneriler:
 - a) Sosyal Bilgiler dersi açısından yaşanan sorunlara yönelik; ders saatlerinin artırılması, Sosyal Bilgiler dersliklerinin ortaokullarda kullanımının yaygınlaştırılması haricinde kullanışlılığının artırılmasına yönelik iyileştirmeler yapılmalıdır, öğrencilerin ilkokuldan ortaokula geçişleri aşamasında buldukları 9-11 yaş aralığının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri açısından desteklenmelidir.
 - b) Sosyal Bilgiler dersinin doğasına ders aktarımının yapılması yönünde desteklemeler yapılabilir.
 - c) Sosyal Bilgiler dersine yönelik okulların özel derslikler kazandırılmasına yönelik çalışmalar desteklenmelidir.
 - d) Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitlendirilmesine yönelik yerel yönetimlerin aktif hale getirilmesi için çalışmalar yapılabilir.
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler literatürüne yönelik sorunları için öneriler:
 - a) Öğretmenlerin e-arşiv ve indeksleri daha iyi takip edebilmeleri için MEB tarafından öğretmenlerin aktivasyonlarının yüksek olacağı bir portal oluşturulabilir. Bu sayede öğretmenlerin yeni çalışmalardan haberdar olmaları kolaylaşabilir.
 - b) Öğretmenlere üniversitelerdeki öğretim elemanlarına verildiği gibi akademik teşvik ödemesi yapılabilir.
 - c) Sadece öğretmenlere yönelik Turk Academy tarzında kendi branşlarında e-kütüphaneler oluşturulabilir.
 - d) Üniversitelerde öğretim elemanlarına tanınan ücretli yayınlara ücretsiz olarak erişebilirlik konusundaki gibi bir iyileştirilme yapılabilir. Buna yönelik MEB’in

- e) bünyesindeki e-kütüphanenin akademik düzeye getirilerek tüm branşlardaki alan yazınlarının takip edilebileceği hale girilebilmesi gibi öneriler araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz birçok sorunun çözümünde fayda sağlar niteliktedir.

Kaynakça

Akdağ, H. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen ve öğrenci açısından uygulama dönütleri (Konya İli Örneği)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akşit, İ. (2011). *İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Denizli ve Erzurum örneği)*, (Yüksek lisans tezi) Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Alaca, E.(2022). Values in Social Studies Curriculum: Case of Turkey. *Open Journal for Educational Research*, 6(2), 155-164.

Alaca, E. (2017). Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(18), 759-786. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/egitimvetoplum/issue/36222/407955>

Baysan, S., Ercan, B., & Öztürk, A. (2011). Türkiye'de öğretmen yetiştirmede istihdam sorunu: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 131-154. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/musbed/issue/23549/250894>

Buran, A. (2015). *Nitel araştırmada veri toplama*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Creswell, J. W. (2017). *Research design qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. (Selçuk Beşir Demir Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Çelikkaya, T., Karakuş, U., & Demirbaş, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 57-76. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59507/855653>

Dikmenli, N. (2020). Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretiminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere dair öğretmen görüşlerinin yansımaları: Akdeniz bölgesinde bir il. *Turkish Studies Educational Studies*, cilt.16, sa.1, ss.241-267, 2021. Erişim adresi: <https://avesis.akdeniz.edu.tr/yayin/1b54d6dd-a972-4cfe-a408-995c27c34e8e/ortaokul-sosyal-bilgiler-dersi-ogretiminde-sosyal-bilgiler-ogretmenlerinin-karsilastigi-problemlere-dair-ogretmen-goruslerinin-yansimalari>

Gönenç, S., & Açıkalm, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Erişim adresi: <https://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/5795>

Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Köksal, H. (2019). Sosyal bilgilerin doğası. İ. H. Demircioğlu, S. Kaymakçı ve E. Demircioğlu (Ed.). *Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi araştırmaları el kitabı* (Birinci Baskı) içinde (s: 177-189). Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Köksal, K., Yaylacı, Z., Ümit, Y. E. L., Erbaş, S., & Kılcan, B. (2022). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 74-87. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/buaad/issue/71393/1129797>

Kuş, Z., & Çelikkaya, T. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri (ss. 69-91). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 69-91.

MEB, (2018). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5 ,6 ve 7. sınıflar).<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686->

Öztürk, Ş. (2010). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Öztürk, M.A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin iş yükü algısı ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

Sever, R., Aydın, M. ve Koçoğlu, E. (Ed.). (2017). *Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Uzuner, Y. (1999). Niteliksel araştırma yaklaşımı. Uzuner, Y. (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* içinde (s: 175-190). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 601. Eskişehir. Ünite 9: 175-190.

Yılmaz, K. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim Elemanlarının Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 839-867. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/119930/>

Yılmaz, K., & Tepebaşı, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jiss/issue/25899/272988>

EK-1**AÇIK UÇLU SORU TEKNİĞİ İLE HAZIRLANMIŞ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI****1. Bölüm Demografik Bilgiler**

Cinsiyet:
Erkek () Kadın ()
Meslek Geçmişi Süresi
1-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-20 Yıl () 20 Yıl ve üzeri ()
Eğitim Durumu
Lisans ()
Yüksek Lisans ()
Doktora ()

2. Araştırmaya Yönelik Açık Uçlu Sorular

1- Öğretmenlik mesleğine geçişiniz esnasında yaşadığınız önemli sorun ve sıkıntıları detaylandırarak açıklayınız. Sizce öğretmenlik mesleğine geçişte ve meslekte en önemli sorun hangisidir?
2- Öğretmenlerin sorunlarına yönelik yapılan akademik araştırma çalışmalarını takip ediyor musunuz? Ediyorsanız yahut etmiyorsanız bu çalışmalar hakkındaki görüşlerinizi açıklayarak yazınız.
3- Öğretimini yaptığınız dersin aktarımında ne gibi sorunlarla karşılaşmaktasınız? (Öğrenci-ders içeriği ve ders süresi açısından değerlendiriniz).
4- Okul ortamında karşılaştığınız mesleki zorluklar ve sıkıntılar var mıdır? Varsa nelerdir?
5- Mesleki anlamda karşılaştığınız ve Sosyal Bilgiler dersinin eğitim öğretimi açısından karşılaştığınız sorunlara yönelik önerileriniz nelerdir?